

Dos móns apart? (un article d'Albert Punsola)

30/03/2005

ALBERT PUNSOLA

(/AUTOR/ALBERT-
PUNSOLA-44)

Periodista

Conduint per la carretera de la costa direcció Nord en aquest continu urbà que és el Maresme pocs elements criden l'atenció. Hivernacles, benzineres, centres comercials, cases, la via de tren, ports esportius es van succeint de forma repetitiva sense crear cap emoció especial.

En aquest monòton viatge de sobte passa alguna cosa... No és allò el

cementiri d'Arenys? Vaja, el cementiri de Sinera, un dels espais reals i literaris del poeta Salvador Espriu. El cementiri de Sinera apareix envoltat d'una promoció d'unifamiliars. Les cases s'arrapen a les seves parets i davant seu, donada l'alçada, s'intueix que deuen tenir una vista espectacular. Catalunya és probablement un dels indrets del món on el respecte per la pròpia cultura i pel territori és inversament proporcional a l'orgull amb que aquests elements s'exalten en els discursos. L'esquifida iconografia nacional -comparada amb la dels grans països- està configurada per múltiples paisatges i enclaus singulars que la praxi quotidiana, independentment del règim polític existent, s'ha encarregat de malmetre tant com ha pogut. És una gran paradoxa que aquest microcosmos del paisatge europeu, que és Catalunya, amb tota la seva varietat i riquesa, no hagi generat una sòlida cultura paisatgística com l'existent a França o a Anglaterra, per posar només dos exemples. Com ha assenyalat encertadament el professor Joan Nogué en els seus escrits, una simple observació en un breu viatge permet constatar l'hegemonia del desordre, de la desestructuració, de la manca d'harmonia o de coherència en espais que es juxtaposen sense contrast o sense complementaritat. Aquests problemes es poden detectar arreu del país però molt especialment en les zones periurbanes que presenten unes deficiències molt més accentuades que els centres urbans. Si pensem de forma separada en línies d'alta tensió, autopistes o zones de conreu ens poden venir a la ment realitzacions humanes orientades a l'ordre però quan aquests tres elements es barregen, tal i com ho fan de vegades a la perifèria de les nostres ciutats, la imatge resultant expressa més aviat el caos. Per tot això, l'aprovació per part del Consell Executiu de la Llei de protecció, gestió i ordenació del paisatge és un primer pas endavant per enfrontar-se a una situació que no ens beneficia en cap sentit. Sostenible ja ha explicat el contingut d'aquesta llei que neix en el context de l'adhesió del Parlament de Catalunya al Conveni Europeu del Paisatge, l'any 2000, i de la creació de l'Observatori Català del Paisatge. Hem trigat a reaccionar però millor tard que mai. Un fet per l'esperança és la vinculació d'aquesta iniciativa al Departament de Política Territorial i Obres Públiques com a senyal de pragmatisme. Un element per a la inquietud és la creença força arrelada a nivell popular de que el paisatge és un fet exclusivament estètic i cultural sense cap altra dimensió. És ben cert que el paisatge és un concepte que s'ha anat elaborant en la història de les civilitzacions i que, lluny de sorgir espontàniament, és el fruit d'una evolució lenta. Les pintures prehistòriques van tenir com a objecte els animals però no els boscos i les muntanyes. A l'edat mitjana, i fins ben entrada l'edat moderna, llocs com l'alta muntanya no tan sols no es consideraven bonics sinó que eren odiats per hostils i desagradables. Hi ha testimonis de viatgers que, en creuar els Alps o els Pirineus, en escrivien en els seus diaris el disgust que els produïa indrets que avui són postals de primera divisió. La magnífica obra 'Breu Tractat del Paisatge' del professor d'estètica Alain Roger descriu el gestació i evolució de l'observació de l'entorn que va abocar en el concepte actual de paisatge. La contribució de la pintura, el pensament i la cultura en general en aquest procés són decisius. Aquesta és una veritat incontestable que tots nosaltres coneixem en mil referents. On seria la força èpica dels westerns clàssics sense els espais inabastables i erms? Els grans boscos o els deserts tenen veritablement ànima, no per divins, sinó per la intensitat de la nostra mirada. El Mont Fuji és

venerat al Japó i en una muntanya de menor importància els nord-americans van esculpir-hi els rostres dels presidents destacats de la seva curta història. La construcció cultural del paisatge és innegable però també comporta alguns problemes. Així, la proliferació de patrons estètics i especialment l'augment del relativisme ha portat a valoracions inconcebibles en èpoques anteriors. Paisatges suburbans del tercer món amb un elevat grau de degradació ambiental i humana són sublimats en fotografies i fins i tot la publicitat d'algunes multinacionals sembla trobar-hi un morbós encant, descaradament elitista, en aquests escenaris. La visió del paisatge ha tingut i té un fort component de subjectivitat que, portada al seu extrem, està fent que certs indrets, amb greus deficiències en tots els aspectes, adquireixin en raó de la moda un rang especial en revistes i dominicals. Ens podem permetre com a societat una visió hegemònica del paisatge dominada per la subjectivitat? La resposta és que no. Si partim de la base que la nova llei catalana està pensada per actuar sobre el territori ho haurà de fer a partir de l'establiment d'uns criteris objectius. Intervenir tot millorant o creant paisatges és una tasca que no pot estar condicionada per debats interminables en que les valoracions subjectives portin a males solucions o a l'immobilisme. En aquest sentit un factor molt important per a l'objectivació del paisatge és l'adopció de criteris racionals que valguin per a tota mena de situacions. Per exemple, posar ordre en aquest garbuix de rètols que es tapen els uns als altres i que en lloc de proporcionar informació ens confonen a les entrades de tants municipis és racionalitzar. Com ho és també ordenar terrenys forestals per evitar incendis, inundacions o l'erosió del sòl. La idea d'objectivar i racionalitzar la intervenció en el paisatge ens porta necessàriament al desenvolupament sostenible. Com ja és sabut, el cost econòmic i ambiental per a la societat de les urbanitzacions perifèriques és molt més elevat que no pas el que es necessita per proporcionar serveis als nuclis antics i compactes. Curiosament, si pensem aquest cas amb deteniment, ens adonarem que a aquesta constatació de la diferència de costos podríem afegir-hi una consideració potser menys científica com és el fet que el model d'urbanització dispersa està generant una autèntica clonació de paisatges que es repeteixen fins l'avorriment de manera que anul·len la personalitat de qualsevol indret. I això és discutible. Aquest és un exemple immillorable per entendre que objectivar el paisatge, és a dir llegir-lo en clau sostenible, no és privar-lo del seu factor subjectiu o cultural sinó justament tot el contrari. Altra cosa és que aquest factor marqui la pauta de les decisions que ens afecten a tots. L'obra del professor Alain Roger és brillant per la seva facilitat en mostrar el paper decisiu de la cultura en visió del món natural. No obstant això, en un dels capítols Roger diu: 'Estrictament parlant, el paisatge no forma part del medi ambient. Aquest darrer és un concepte recent, d'origen ecològic i mereixedor com a tal, d'un tractament científic. Per la seva banda, el paisatge és una noció més antiga d'origen artístic i com a tal li pertoca una anàlisi essencialment estètica'. És difícil estar d'acord amb aquestes afirmacions perquè en certa manera afavoreixen una divisió del coneixement. Professionals com els arquitectes del paisatge desmenteixen amb la seva feina quotidiana l'escissió entre dos móns. Veient molts dels seus projectes i les seves realitzacions, es pot descobrir la recerca de l'equilibri entre un ús adequat dels recursos i la creació de bellesa. De vegades, en el nostre país, resulta sorprenent la defensa extrema de grans paisatges, no tant per les qualitats que aquests puguin tenir i que justifiquen de ben segur la seva defensa, sinó perquè és inevitable preguntar-se on eren els defensors quan s'estaven destruint altres indrets menys emblemàtics. Sembla que ens apassiona la mobilització pel lloc sacralitzat però ens hauríem de preguntar -empresaris, institucions i ciutadans- com ens hem permès tanta desídia durant tant de temps a tants racons. No es pot evitar pensar, per analogia, en molts paladins de la llengua. Tots els coneixem: mai han deixat el 'nusaltus' i fa molt de temps que van oblidar Espriu.

Share 0

Tuit

(<https://plus.google.com/share?url=https%3A//www.sostenible.cat/opinio/dos-mons-apart-un-article-dalbert-punsola>)

(<https://www.sostenible.cat/print/opinio/dos-mons-apart-un-article-dalbert-punsola>)

Relacionats

Butlletí

Correu electrònic *

Subscriu

[Enviaments anteriors \(/newsletter/sostenible\)](/newsletter/sostenible)

(/)

Revista de la **xarxa** de ciutats
i pobles cap a la sostenibilitat

**Diputació
Barcelona**

<http://www.diba.cat>

[Arxiu \(/arxiu\)](/arxiu)

[Continguts per categoria \(/tagclouds/chunk/3\)](/tagclouds/chunk/3)

[Continguts per etiqueta \(/tagclouds/chunk/1\)](/tagclouds/chunk/1)

[Continguts per municipi \(/tagclouds/chunk/2\)](/tagclouds/chunk/2)

[Avís legal \(http://www.diba.cat/avislegal\)](http://www.diba.cat/avislegal)

[Contacte \(/formulari/contacte\)](/formulari/contacte)

[RSS \(https://www.sostenible.cat/pagina/rss#overlay-context=\)](https://www.sostenible.cat/pagina/rss#overlay-context=)

<https://www.facebook.com/Sosteniblecat-146513494888>

<http://www.twitter.com/xarxasost>

<http://youtube.com/xarxasost>

[\(rss.xml\)](#)